

Драги ученици, професори, родитељи, ово је пети број нашег листа Економист. Због финансијских средстава, часопис штампамо само једном годишње, али у њему објављујемо најзначајније податке и догађаје за ту школску годину. Наш заједнички задатак је да стално напредујемо, учимо и радимо на себи, али и да други уче од нас. Овај број посвећујемо, нашој драгој колегиници која нас је прерано напустила, Љубинки Перић.

У овом броју можете прочитати:

1. О историји библиотекарства
2. О Марку Краљевићу
3. О Пери Тодоровићу
4. О вези математике и права
5. О женама српских владара
6. О заштити животне средине
7. Литерарни радови наших ученика

Радна биографија професорке Љубинке Перић

Љубинка Перић је рођена 04.01.1955. године у Бијелом Пољу у Црној Гори, где је завршила основно и средње образовање. Дипломирала је на Филолошком факултету у Приштини, на Катедри за српски језик и југословенску књижевност. Као професор српског језика радила је у Техничкој школи у Вучитрну, ОШ „Јован Цвијић“ у Краљеву, Економско-трговинској школи у Нишу, Музичкој школи „Стеван Мокрацац“ из Приштине сада у Лапљем Селу и у Економско-трговинској школи из Приштине у Лапљем Селу. Супруга је Небојше Перића и мајка Стефана и Данила.

ЕКОНОМИСТ, лист Економско-трговинске школе

Лист уређују:

Професори српског језика: Ивана Арсић, Ивана Трајковић, Јелена Талић ;
Тања Максимовић - професор математике;

Професори енглеског језика: Тања Караџић, Јасмина Лекић ;

Станковић Милица - професор екологије;

Драгица Митић - директор; Снежана Нешић - педагог; Љиљана Васић - библиотекар и сви остали професори Економско-трговинске школе који учествују у прикупљању података и изради радова.

Захваљујемо и ученицима наше школе на одазиву и великом броју литерарних радова.

Штампање листа подржала је и финансирала Општина Грачаница .

Последњи поздрав нашој вољеној Љубинки

Драга Љубо,

Не постоји дан када ми је било теже да напишем и одржим говор у име професора Економско-трговинске школе из Лапљег Села и Племетине, и у своје име. Није лако испратити вољено и поштовано биће као што си ти. За тебе је увек важила она реченица: “Да смо сви ми људи, али да је ретко ко од нас човек“. Ти си била човек у телу жене: племенита, поштена, вредна, креативна, једном речи „добра душа“. Свима нама си била и остала узор господствености. Увек смо имали осећај да те је и сам Господ послао да би нас научила како да се волимо и понашамо. Према свима нама била си блага и добронамерна. Радовала си се нашим успесима, тешила и храбрила у тешким и непријатним ситуацијама. Твој осмех и мирноћа у гласу благотворно су деловали на све оне који би се нашли у твојој близини. Волели смо те и били поносни што си део нас и нашег колектива.

С разлогом смо се неколико година питали како је могуће да се тако опака болест усели баш у тебе, и где је ту правда? Вероватно, очекујемо да такве особе Бог чува, а болест заобилази. А онда смо сви ми, твоја породица, пријатељи, колеге и познаници, покушали да узвратимо делић оног што си нам пружила. Редовно смо те обилазили, позивали, храбрили и молили се Богу да те не узме. Наше молитве су тада биле услышене и ти си се после тешке борбе опоравила и вратила. Твоја и наша срећа је, нажалост, кратко трајала. Смрт и жалост за родитељима је поспешила болест да се поново врати и рашири се по твом телу.

Ни сада ниси одустала од борбе са најгорим и најтежим непријатељем. До последњег

тренутка свог живота надала си се да ћеш оздравити и још једном победити. Али овога пута болест је била јача.

Вест о твојој смрти нас је све затекла неспремне. Најтеже је било саопштити твојим ученицима. У твом одсуству покушавале смо да те мењамо, али никако да те заменимо. Стално су нас упоређивали са тобом. Трудиле смо се да градиво презентујемо на најзаниљивији начин, да будемо благе како у поступцима, тако и у оцењивању. Ништа није помогло, ми једноставно нисмо биле ти. Никада нећемо моћи да им надоместимо ту празнину која је остала после тебе. Ти ћеш, једноставно, заувек остати и у њиховим и у нашим срцима. Ученици су се редовно распитивали за твоје здравље и поздрављали те. Очекивали су да ћеш се вратити и наставити са радом.

Јуче је био најтежи дан за све нас у школи. Нас три: Ивана, Јелена и ја, твоја „крвна група језичара“, покушале смо јуче да на твојим часовима Српског језика и књижевности одржимо предавања о теби, твом раду и животу. Отишле смо у одељења другог разреда, селе на твоје место, а они су чекали да чују најтужнију вест.

Глас нам је задхтао, грло стегло тако да смо једва успеле да им објаснимо шта се догодило. Прва реченица је некако изговорена, али код друге реченице смо већ сви плакали. А онда смо некако скупиле храброст и започеле разговор о теби, твом раду и о твојој изузетности. Јуче су на најтежи и најтужнији начин разумели све лекције које си им предавала о љубави, пријатељству, моралу, борбености, пролазности живота и смрти.

Једино што свима њима, а и нама, никада неће бити јасно је, зашто праведне и племените особе као што си била ти морају да пате, болују и на крају страдају. Због чега су кажњени, а не награђени? Познавајући тебе дошли смо до закључка, да је Богу недостајао још један анђеол, па је тебе пренео код себе.

Драга наша Љубинка, опраштамо се од тебе речима “Збогом” и “Довиђења”, јер је ова чаша заједничка за све нас. Данас и овде се растајемо, али ћемо се једном, када куцне наш последњи час, поново наћи и састати се са тобом и свим драгим бићима који су отишли пре нас и спојили се са вечним Господом. А до тада:

Вечна ти слава и хвала!

У име колектива Економско-трговинске школе из Приштине у Лапљем Селу и Племетини говор припремила Ивана Арсић.

Последњи поздрав нашој професорки Љубинки

Данас се опраштамо од нама веома драге особе, која ће заувек остати у нашим срцима. Професорка Љубинка је била наша највећа подршка за ове две године. Сваки пут би примећивала нашу тугу, забринутост као и срећу. Желела је увек да све поделимо са њом и сваки наш проблем и сваку нашу бригу успела је да реши. Она није била само наш професор и пријатељ него наша друга мајка. Од ње смо научили најбитније лекције о животу. А једна од њих је како треба да се боримо и изборима са свим недаћама и проблемима на нашем животном путу, баш као што је и она то урадила. Професорка Љубинка је била наш најбољи пример храбрости, истрајности и племенитости. Она је наш светионик и путоказ. Иако Бог узима оно најбоље, из наших срца је никада нико неће узети. Део ње ће заувек бити у нама. И обећавамо јој да ћемо се трудити да постанемо добри људи, баш као што је она била.

Тешко је пронаћи довољно добрих речи којима бисмо могли да се опростимо од наше најдраге професорке. Зато ћемо данас сви ми њени ђаци док је будете сахрањивали запалити свеће у Цркви Свете Петке која се налази у близини наше школе и помолити се за покој њене душе.

Ово је уједно и наше последње збогом професорки Љубинки.

Заувек њени, ученици другог разреда.

Последњи поздрав нашој Мирјани Обрадовић и Смиљани Грујић

Мирјана Обрадовић је рођена 30.03.1941. године у Горњем Добреву, на територије Општина Приштина, у породици досељеника из Лике.

Четири разреда основне школе завршила је у Г. Добреву, а од V- VIII разреда у Угљару. Захваљујући богатој библиотеци у Косову Пољу, почело је њено дружење са светом књига. По завршетку осмог разреда уписује Гимназију у Приштини.

Четворогодишње школовање завршава са одличним успехом, али се ипак опредељује за своју рану љубав- књижевност. На Филозофском факултету Београдског универзитета уписује се на Катедру за српски језик и књижевност. Дипломирала је код проф. др Р. Барјактаревића. Исте 1965/1966. године почиње да ради у Економско-трговинској школи у Приштини где остаје до пензионисања.

Потпуна и несебична посвећеност едукацији испуњавала је све њене радне године. Као добар познавалац проблематике српског језика као нематерњег, била је рецензент уџбеника проф. М. Вукићевића. Ређају се успеси у организовању рецитала, драмских представа, језичких такмичења и друго. Улазак у финале њеног ученика Бранислава Ћупа и освајање четвртог места на Републичком такмичењу рецитатора у Ваљево 2004/2005. имао је великог одјека и потврдио је континуитет њеног рада са ученицима.

Смиљана Грујић је рођена 29.9.1958. године у Штимљу, где је и завршила основну школу. Економску школу похађала је у Урошевцу. Студирала је уз рад (радила је у основној школи), на Филозофском факултету у Приштини, одсек за географију. Као професор географије радила је у Гимназији у Косовом Пољу до 1994. године, када заснива радни однос у Економско-трговинској школи у Приштини.

Српско средњовековно рукописно наслеђе (бројни сачувани рукописи, преписи и верзије старих текстова) потврђује претпоставку да су манастирске библиотеке, почев од 12. века, биле значајна средишта културног живота. Формирање библиотеке било је могуће већ приликом оснивања манастира. Манастирска библиотека је својим садржајем морала задовољити најнужније литургијске потребе, па је збирка обухватала најмање дванаест књига. Било је и богатијих библиотека, од којих су неке делимично сачуване до данас: у манастирима Хиландар, Дечани, Жича, Пећка патријаршија и другим. После оснивања Хиландара и његове библиотеке, од 13. века надаље, осниване су библиотеке у манастирима Студеница, Жича, Сопоћани, Милешева, Дечани, Пећ, Грачаница, Манасија, Морача, Пива, Св. Тројица крај Пљеваља, те Ковин, Крушедол, Хопово и др. На самом почетку 18. века постављени су темељи Патријаршијској библиотеци. Две збирке књига, једна српске митрополије у Сремским Карловцима, друга митрополија у Београду, спојене су у једну библиотеку уједињењем двеју митрополија 1726. године. Фондови Патријаршијске библиотеке данас обухватају преко 120.000 књига и око 400.000 бројева часописа, велики број рукописних књига из раздобља 14-18. века. Иако у доба Првог српског устанка није било услова за подизање просветних установа, ипак су тада учињени почетни кораци. Осим основних школа, формирана је Велика школа којој је Доситеј 1808. године поклатио своју библиотеку. То је прва школска библиотека у Србији после прве државне библиотеке, основане 1815. године при Књажевској канцеларији, библиотека у канцеларијама нахијских старешина (1826. и 1829. г.) и скромних школских библиотека, оснива се библиотека у Београду 1832. године зачетак будуће Народне библиотеке.

Храм Светог Саве, споменик Карађорђу и Народна библиотека

Поред Народне библиотеке, настају сви типови библиотека школске, специјалне, научне и читалишта, као претече јавних народних библиотека. У немачком бомбардовању Београда, 6. априла 1941. године, Народна библиотека је изгорела до темеља. Народна библиотека је дочекала ослобођење (1944) са око 5000 књига и других публикација. У нову, модерну, зграду Народна библиотека се уселила 6. априла 1973. године. Народна библиотека данас поседује око четири милиона библиотечких јединица.

И други универзитетски центри, у Новом Саду, Крагујевцу и Нишу, имају развијене библиотеке. Почев од четрдесетих година 19. века иницијативом грађана оснивају се читалишта, чији су циљ били заједничка набавка новина и књига, читање и састајање. Прво читалиште, Србско читалиште, основано је у Београду 1846. године. Библиотека града Београда данас представља културни центар, који књигом, другом библиотечком грађом, изложбама, књижевним сусретима и другим манифестацијама обавља значајну функцију у духовном животу града.

Међу многим новооснованим библиотекама при министарствима, установама, институтима, музејима, архивима, као и у свим градовима и општинама Републике Србије, издваја се Народна и универзитетска библиотека у Приштини (1962), која од 1963. године прима обавезни примерак с територије Србије, а касније и из других република бивше СФРЈ.

Њен књижни фонд, од око милион наслова, чине превасходно књиге на српском језику, уз велики број књига на албанском и турском језику. Народна библиотека је највећа библиотека на Косову и Метохији. Налази се у строгом центру Приштине, у близини универзитета, па је уједно и универзитетска библиотека. Иначе, зграда у којој је смештена библиотека саграђена је 1982. године и простире се на 16.500 м² површине са око два милиона дела. Рад је хрватског архитекте Андрије Мутњаковића, на чијем се крову налази 99 стаклених купола различите величине, и у потпуности је прекривена металном мрежом. У оквиру Народне библиотеке у Приштини налазила се и универзитетска библиотека "Иво Андрић", која је након 1999. године измештена, и налази се у Народној библиотеци Србије у Београду.

Народна библиотека у Приштини

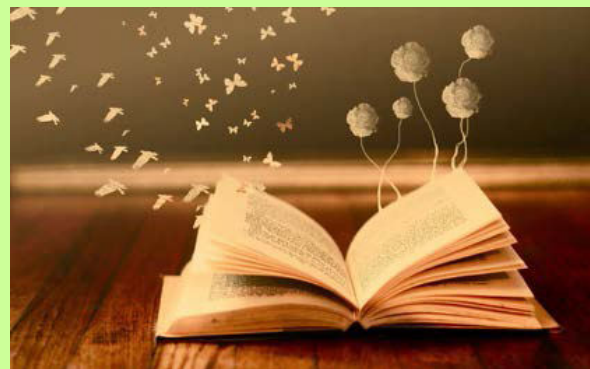
Школске библиотеке су јединице образовне установе које нуде потребне књиге и изворе учесницима образовног процеса. Организоване су са циљем да помажу образовно-васпитни процес. Школске библиотеке су укључене у наставни процес, оне треба да помогну ђацима у учењу, стварању способности за коришћење различитих извора информација и да им омогући приступ свим информацијама. Ученици би требало да активно учествују у трагању за знањем, а школска библиотека је ту да их усмери и да им помогне.

Школска библиотека Економско-трговинске школе из Приштине у Лапљем

Селу броји око три хиљаде наслова. Фонд чине школска лектира, уџбеници и стручна литература углавном из области економије и права.

Школска библиотека Економско-трговинске школе из Приштине у Лапљем Селу

*РЕКЛИ СУ О КЊИГАМА
„КЊИГА СЕ БЕЗ ОЛОВКЕ НЕ ЧИТА“
КЊИГА НИЈЕ ХРАНА, АЛИ ЈЕ ПОСЛАСТИЦА
ЧОВЕК ЧИТА ДА БИ ПОСТАВЉАО ПИТАЊА
СОБА БЕЗ КЊИГЕ ЈЕ КАО ТЕЛО БЕЗ ДУШЕ
СВЕ ШТО ЈЕ ДОБРО У МЕНИ ДУГУЈЕМ КЊИЗИ*

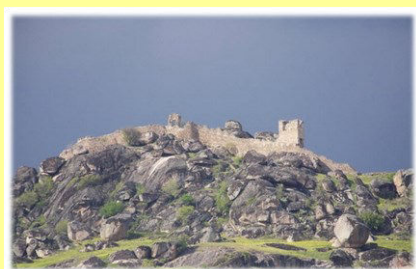
Припремила Љиљана Васић

Библиотекар школе

Марко Краљевић је син краља Вукашина Мрњавчевића. Краљевски престо је наследио 1371. године, када му је отац погинуо на реци Марици у борби са Турцима. Управљао је државом у веома тешким околностима.

Био је и турски вазал. Његови суседи освојили су део области којом је он управљао. Вук Бранковић је заузео Скопље и северне крајеве, Балшићи су заузели Призрен. Престоница му је била у Прилепу. Поред Прилепа налази се његова задужбина, манастир на чијем се улазу сачувао Марков портрет у природној величини.

О Марковој владавини има мало података. Зна се да је ковао сребрни новац, није имао ближе везе са Светом Гором као његови источни суседи Дејановићи. Признавао је султана и плаћао му данак, али је имао права на самосталну унутрашњу управу. Није учествовао у Косовском боју (1389.). Погинуо је на Равинама у Влашкој, борећи се на страни Турака.

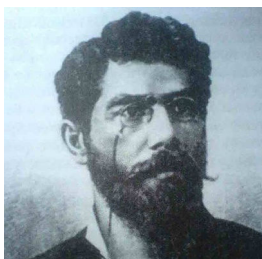
Српски народ Марка претерано велича иако он није стекао заслуге за то. Он је постао популаран зато што је био краљевић, па су Срби старо народно предање о неком митском хероју и легенде о царевићима и краљевићима оживели у време робовања под Турцима. Народ је очекивао спас од тадашњег краља Марка, па су му се надали и после његове смрти.

Маркова историјска улога не одговара изузетно богатој и широкој епиској слави. Он је најпопуларнији еписко јунак српских песама. О њему певају и македонске, хрватске, словеначке, бугарске и других околних народа песме. У тим песмама описана су и пријатељства као и борбе са натприродним бићима, вилама, мегдани са црним ратницима. У песмама је описан као заштитник сиротиње и бранилац правде. Поштовао је своје старе родитеље, нарочито мајку, био је веран жени, помагао нејаке и угрожене у тамницама, ослобађао заробљене, укинуо је свадбарину, делио је двобоје, вршио освете. Волео је да пије вино. Могао је много да попије а да се не опије. Марко је имао видовитог коња Шарца са 6 невидљивих крила. О Шарцу једни приповедају да му га је поклонила вила а други да га је купио од неких кириција које је срео на путу за град Костур.

По народном веровању живео је више од три века, није умро, већ спава у једној пећини и пробудиће се кад буде народу потребан.

**Припремила Ивана Трајковић - проф.
Српског језика и књижевности**

У следећим редовима биће речи о Пери Тодоровићу (1852-1907), представнику реализма, који је без релевантних уметничких разлога дуго

био запостављен, а у томе су допринели многи водећи политичари, књижевници и критичари у српској култури друге половине 19. века. Он спада међу оне личности које су значајне за националну културу, личности које остају неправедно ако не потпуно заборављене дубоко у сенци сопствених дела. Често су то дела које чине, а да тога нисмо свесни, саме темеље наше културе и одређују у појединим периодима наш културни видеокруг. Познати наш књижевни критичар Јован Скерлић је само неколико година после смрти Пера Тодоровића поменуо у својој „Историји нове српске књижевности“ (1914) као следбеник Светозара Марковића. За радикале је био издајница, за ројалисте уљез и превртљивац коме су сви могли да прикаче сопствене слабости. Овај изузетни писац и одличан познавалац наше литературе, историје и светских књижевних токова, имао је обиман рад у многим областима живота, сабрана у тридесет томова, и обухвата поред дневничке и мемоарске прозе и романа, путописе, књижевнотеоријске и критичке текстове, преводе и публицистику: „Успомена на краља Милана“, „Огледала. Зраке из прошлости“, „Силазак с престола“, „Хајдучија“, „Смрт кнеза Михаила“, „Београдске тајне“, „Дневник једног роба“, „Смрт Карађорђева“ и др.

И зашто је игнорисано књижевно дело Пера Тодоровића кога су његови знаменити савременици сматрали видовитим,

изванредним духом, живом књигом политичке историје Србије од 70-тих година 19. века до краја његовог живота, једним најдаровитијих људи у Србији новог доба?

У трагању за одговором на ово постављено питање, а и на многа друга, кроз многе приступе разноликом стваралашћу Пера Тодоровића могуће је доћи и до рационалних и до ирационалних разлога. Мислило се да је личност Пера Тодоровића одредила судбину његовог дела. А управо обрнуто, да би се књижевно дело игнорисало требало је личност дискредитовати. Међутим, сви они који су се дотицали књижевног дела Пера Тодоровића, као што су: Драгутин Илић, Душан и Божидар Николајевић, Антун Густав Матош, Милош Црњански, Драгиша Васић, Мирослав Крлежа, Станислав Винарев, Светлана Велмар-Јанковић, Радован Самарцић, Предраг Палавестра, Миодраг Протић, Предраг Протић, Душан Иванић и Весна Матовић, откривали су у њему незаобилазну књижевну и културно-историјску вредност.

Пера Тодоровић је значајан писац српског реализма и њему је учињена неправда коју треба отклонити, јер се без присуства прозног дела Пера Тодоровића не може у потпуности сагледати епоха српског реализма. Он је стваралац који је у одеђеном временском периоду својим радом и талентом постао врхунски и оригинални писац српског реализма. Али, и ово што је оставио, довољно је упечатљиво и вредно у књижевности и време је да му скинемо одредницу *помало заборављени приповедач*, и уврстимо у плејаду значајних реалиста српске књижевности.

**Припремила Јелена Аксић - проф.
Српског језика и књижевности**

Често се може чути како се деца правног смера питају зашто они имају све четири године математику и шта ће то њима у животу.

Нећу у овом раду одговорити шта ће то њима у животу јер то објашњавам на часовима, али позабавићу се везом између права и математике.

Поред тога што у обе науке постоје одређена правила којих се придржавамо кад решавамо неки проблем и што сваки проблем (одбрану/тужбу) можемо да решимо на више начина. Постоји још једна веза.

Та веза је Пјер де Ферма (франц. Pierre de Fermat; Бомон де Ломањ, 17. 8. 1601. —

Кастр, 12.1.1665.) који је био француски математичар и правник у тулуском парламенту.

Он је уз Декарта био један од најзначајнијих француских математичара 17. века. Био је син трговца кожом. Студирао је на универзитетима у

Тулузу, Орлеану и Бордоу и завршио право. Још као студент показивао је несумњиви таленат за математику истакавши се 1629. својом

рестаурацијом Аполонијевог дела лат. *Plan e loci* (у слободном преводу „Значајне тачке у равни“). Био је један од

зачетника диференцијалног рачуна са својим методом проналажења највећих и најмањих ордината кривих линија, аналогним тада још непознатом диференцијалном рачуну. Можда су још значајнија његова бриљантна истраживања у теорији бројева. Такође су нотабилни његови доприноси аналитичкој

геометрији и вероватноћи.

Пјер де Ферма је познат по својој Великој Фермаовој теореми, која се још зове и Последња Фермаова теорема и каже:

Једначина $x^n + y^n = z^n$ нема целобројних решења за $n > 2$ осим тривијалних са 0 и 1.

Када је преминуо, у његовој заоставштини је на маргини Диофантове књиге Аритметика пронађен запис у коме Ферма тврди како је пронашао елегантан доказ за ово тврђење, али да су маргине дате књиге сувише мале да би доказ на њима извео. Наредних 300 година математичари широм света су покушавали да нађу овакав доказ, и у томе су успели тек крајем 20. века.

Проблем је решен уз употребу „тешке артиљерије“ из теорије алгебарских кривих и теорије група. Велику Фермаову теорему доказао је Ендру Вајлс 1993. године, међутим испоставило се да је доказ имао неколико слабости, па је Вајлс уз помоћ колеге Ричарда Тејлора те слабости отклонио и доказ је коначно објављен 1995. године.

Није Ферма једини правник који је био и математичар било их је више. Један од њих је средњошколцима јако познат, јер га помињемо од друге године скоро на сваком часу. О коме је реч погодите у игри о загонетној личности...

Припремила Максимовић Тања - проф. Математике

(Одговор: Франсоа Вијет)

У нашој народној епској поезији међу основним мотивима који се јављају, доминантан је мотив саможртвовања. Највећу трагедију трпе и са собом носе женски ликови. Основна карактеристика напаћених жена јесте њихова туга. Песме које су настале након борби са Турцима у себи имају чари које доносе баш те тужне жене, као што су мајка Југовића, царица Милица, мајка Јевросима. Значајно место међу женским ликовима има Косовка девојка.

Након Косовске битке настала је једна од наших најлепших епских песама чији је назив „Косовка девојка“. Ова песма у себи носи дубоке емоције и танана лирска осећања, па је сматрамо за лирско-епску песму. Главни лик ове песме јесте Косовка девојка, која представља идеалну српску девојку. Она након борбе са Турцима помаже рањеним јунацима, превија им ране и даје воду. Сама по себи, представља симбол патње и бола, због трагедије која је задесила српски народ. У најтежим тренуцима се поистоветила са својим народом, саосећајући се са њим и делећи тешку судбину губитка слободе.

Поред добротe и родољубља, Косовка девојка поседује и моралне вредности. Племенита је и несебична. Пролазећи кроз бојно поље, она је рањеним јунацима давала све што је имала да би им ублажила муке и смањила бол. Осим воде, хлеба и вина, поклонила им је и своју чистоту и невиност обасјану хуманошћу. Никога није кривила за своју и судбину свога народа. Дубоко и искрено се саосећала са свим људима који су доживели неку несрећу. Помагала им је и тиме употпунила своје звање „идеалне српске девојке“. Све што је чинила било је пожртвовано. Била је девојка у складу са

строгим етничким начелима тога времена. Њена улога на бојном пољу није само хумана, она има и обредни и култни, односно верски карактер. Девојка на пољу међу рањеним јунацима ради исто што и свештеник у цркви. Давајући им хлеб и вино, приближује их свесно Богу чинећи Свету Тајну причести. Док је појила јунаке вином, рукави њене хаљине су били умазани крвљу, као да се на лицу место вино из кондира претвара у крв која тече из рана на телу јунака.

Овим ликом, певач је осликао животе многих младих девојака које немају за кога да се удају јер су њихови снови и све што су волеле остајали у крви на Косову пољу. За многе, Косовка девојка представља отаџбину, односно мајку Србију. Косовка девојка симболизује сачувану част отаџбине!

Сваке године на Видовданским свечаностима у Грачаници бира се Косовка девојка, која на Песничком причешћу, уочи Видовдана, уручује награде најбољим српским књижевницима. Девојке широм Косова и Метохије које учествују на Избору за најлепшу Косовку девојку дужне су да се појаве у народној ношњи. Ове године је наша другарица и ученица Економско-трговинске школе из Лапљег Села, Марија Филиповић била проглашена за најлепшу Косовку девојку.

Припремила Катарина Митић ШФ

Горанци су посебна етничка заједница у Србији, веома слична Србима. Насељавају општину Гора на крајњем југу Србије, део Македоније и део Албаније. Исламске су вероисповести, а говоре дијалектом који је познат као горански говор. Према проценама Горанаца има око 60 000.

Горанци вековима прослављају Ђурђевдан односно Ђурен. Ђурен траје скоро недељу дана, чија су прва два најзначајнија. Припреме почињу почетком маја. Сам празник почиње 5. маја, даном који се назива Потке, а главни дан је 6. маја и назива се Ден Ђурен(Ђурђевдан).

Празник Потке почиње 5. маја. На овај дан се купа биљкама, травама, цвећем (што се назива ‘‘травке’’) и офарбаном јајетом. Биљке се сакупљају рано ујутру, а само сакупљање се назива Кршипотке. Цвеће и биљке се по повратку кући квасе водом, а затим се њиме прскају успавани укућани по лицу не би ли се пробудили. Спавалице на овај дан се не љуте што устају раније, јер се верује да ће се љутити све до следећих Потки. Укућани обраћају пажњу који гост им долази први у кућу. Сви воле да им дође добра, паметна, лепа и богата особа зато што ће им година бити таква. Међутим, сматра се да је најбоље ако неко дете прво уђе у кућу на овај дан, јер су сва деца добра.

Ден Ђурен је дан Горана(ца). Без поздрава или самопоздравом *Аирљија Ђурен* (Срећан Ђурђевдан) 6. маја наступа Ђурђевдан. Главно окупљање уз тупане и свирле је на локалитету Влашка у атару села Враниште, а атмосфера заједништва и општег веселја наставља се и наредних дана на различитим локалитетима у Гори: Рабећке Ливаде, Кошче и др.

Традиционална прослава Ђурђевдана се у Гори одвија на Влашким ливадама, и прилика је за окупљање хиљада Горанаца који данас живе широм региона и света.

Окупљање у Гори поводом Ђурђевдана означава крај зиме, а прилика је да се, поготово међу женама и девојкама покаже шта су током хладних дана везле, ткале и исплеле.

Млади брачни парови користе окупљање да се покажу јавности. Младе излазе у традиционалним ношњама, којих је све ређе, али их и даље има.

Припремила Фатима Ибро Иф

Од XII до XX века Србијом је владало 27 владара и 33 владарице. Међу супругама српских владара највише је било грчког (византијског) порекла, чак десет. Њих осам биле су Српкиње, четири Бугарке, три Мађарице, две Италијанке и три Румунке, једна албанско-грчког порекла и једна Францускиња. Највише супруга српских владара носило је име Јелена. То име носиле су супруге краљева Уроша, Милутина, цара Душана, деспота Стефана Лазаревића, Лазара Бранковића, као и супруга војвода Карађорђа. Следеће најбројније биле су Ане. Тако се звало пет супруга српских владара. Међу њима су жена великог жупана Стефана Немање, жене краљева Стефана првовенчаног, Радослава и Милутина као и жена цара Уроша.

Од времена Стефана Немањића, долази и до честих промена српских владарица. Политички интереси су много пута били одлучујући, да се српски владари одлуче на крајњи корак, протеривање своје жене. У таквим приликама, често се мењала и спољнополитичка оријентација целе земље. Прва жена Стефана Првовенчаног била је Гркиња Евдокија, и он се у то време оријентисао на Византију, али, када су прилике у Европи постале такве, да Византија за српског владара није била тако интересантна као раније, он се окреће Западној Европи и жени Ану Дандоло, унуку млетачког дужда Енрика Дандола. У ствари, Стефан је себи поставио као главни циљ, добијање краљевске круне и уздизање Србије у ранг европских краљевина. Таквих случајева, у нашој историји било је више. Оно што се није могло добити од Истока (Византије), тражило се од Запада. Наши владари су брачним путем далеко лакше долазили до свог циља, јер на оно, што им је оспоравала Византија, папа и западне земље

гледале су далеко благонаклоније. Синови-владари су се много пута угледали на своје очеве-владаре. Трећи син Стефана Првовенчаног, краљ Урош, није био ожењен ни грчком ни бугарском принцезом, као његова браћа. Као син Венецијанке, Ане Дандоло, за супругу је и сам тражио жену са Запада, и нашао је у Јелени Анжујској. Србија је много пута себе спашавала од похлепних суседа, али су поједини наши владари за узврат, морали постати слепи послушници својих моћних тазбина. Краљ Милутин ни мало се није устручавао да се по четврти пут ожени и то петогодишњом византијском принцезом Симонидом, јер му је у том тренутку државни интерес Србије налагао чвршће повезивање са Византијским Царством. Тако ни године појединих принцеза нису биле препрека за реализацију неких бракова, који су у том тренутку били важни за обе стране.

Жене српских владара, понашале су се различито. Неке су имале велики утицај на свог мужа-владара, отворено му се мешајући при његовом вођењу државе. Друге су биле пак, само жене владара, пошто им њихови мужеве нису дозвољавали да имају никакав удео у креирању и вођењу политике земље, чије су биле владарице, бар за време њиховог живота: Међутим, то не значи да су ове друге, потпуно биле инфериорне и без икаквог утицаја на своје мужеве. Када им је требало, и оне су врло вешто успевале да остваре своје намере.

А да су српске средњовековне владарице биле достојне својих мужева указују на то и записи средњовековних писаца и хроничара. Ми ћемо изнети само биографије најпознатијих српских владарица средњег века.

Велика кнегиња (XII век)

Ана Немањић, у монаштву **Анастасија**, била је жена Стефана Немање, а мајка првог српског архиепископа Светог Саве и првог српског краља Стефана Првовенчаног. Зна се да је била племкиња, али не и њено порекло. Чувени средњовековни писац Доментијан у *Житију Светих српских просветитеља Симеона и Саве* вели за мајку Св. Саве да је била велика кнегиња, кћер цариградског императора Романа. Неки истраживачи наводе и да је била кћерка Стефана Борића, иако не постоје извори који би то доказали. У браку са Стефаном Немањом је имала шесторо деце. Замонашила се кад и њен муж 1196. године. Њене мошти и данас почивају у манастиру Студеница.

Највећа градитељка (XIV век)

Краљ Урош I, био је ожењен Јеленом Анжујском, француском принцезом, чији су рођаци владали многим европским државама. Када је будућа краљица пристала бродом у српском приморју и кренула пут српске престонице, да би је подсетио на родну

Провансу и исказао љубав, Урош је наредио да се засаде јорговани од данашњег Краљева па све до Рашке. Историчари Јелену описују као „на речима оштру, по природи благу, животом непорочну и у заповедању кротку жену“. Јелена је била прва жена у историји Србије која је достигла дивљење савременика. Ова католикиња била је ктитор и католичких и православних храмова. Организовала је сиротишта и женске школе, сиромашним девојкама припремала мираз и даривала сироте и болесне. Замонашила се у манастиру Градац, својој задужбини. Српска православна Црква ју је канонизовала 1317. године.

Петогодишња невеста (XIV век)

Након склапања мира између српског краља

Милутина и Андроника II Палеолога, византијски цар је понудио руку своје четворогодишње ћерке. Милутинова четврта жена је послужила као гаранција мира и пријатељства између две државе. Краљ је био не само четрдесетак година старији од мале невесте, већ и четири године од свог будућег таста. По средњовековним мерилима младе племкиње су постајале пунолетне обично у 12. години и тада су и удаване. По записима, приликом првог сусрета Милутин је супротно обичајима сишао с коња и петогодишњу Симониду дочекао пре као господарицу него као супругу. Тако је постао први српски владар који је успео да склопи брак са ћерком византијског цара. Због прераног ступања у брак Симонида није могла да рађа.

Амазонка Јелена (XIVвек)

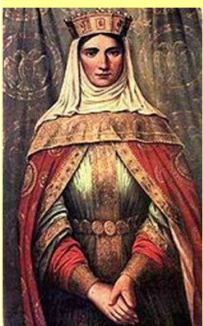
Јелена је била бугарска принцеза, сестра цара Јована Кантакузина и жена цара Душана. Према византијским изворима, Јелена је пратила мужа у његовим ратним походима. Била је учесник похода на Босну, Солун и Дубровник, јашући поред Душана

Силног, под пуном ратном опремом.

Хроничари је описују као високу, лепу и снажну жену, вичну сабљи и јахању. Код српског племства „ликом и стасом изазивала је удивленије“, код непријатеља зебњу а, код повесничара - одбојност јер се, њена личност није уклапала у постојеће стереотипије о „смерним царицама и мајкама“. Цар Душан ју је називао „царицом свог царства“. Она је прва жена која је боравила на Светој Гори са сином Урошем бежећи од куге.

Челична дама (XVвек)

Кнегиња Милица је пореклом из владарске

породице Немањића. Њен отац био је кнез Вратко, потомак Немањића. Била је жена кнеза Лазара Хребелановића, који се често назива царем пошто је био највећи обласни господар и наследник цара Уроша. У

складу с тим се и Милица често назива царицом. После његове смрти на Косову, Милица је управљала народом и државом јер су јој синови били деца. Заједно са деспотицом Јеленом (Јефимијом) ишла је код сулатана Бајазита да заступа интересе свога сина. Када је Стефан одрастао и постао владар, напустила је државне послове и замонашила се под именом Евгенија у

манастиру Љубостиња.

Проклета Јерина (XVвек)

Ирина (Јерина) Кантакузин, византијска принцеза из Солуна, праунука цара Јована Кантакузина, у крвном сродству са династијом Палеолога, удала се за деспота Ђурђа Бранковића 1414. По свој прилици, била је двоструко млађа од њега,

иначе изузетно наочитог, образованог, мудрог државника, наследника српског престола. Ђурђу је родила петоро деце, у Жичи је 1429. крунисана за деспотицу, а њен лик је сачуван на чувеној Есфигменској повељи. Јерина, друга жена деспота Ђурђа Бранковића, била је лепа, образована, али „хладна Гркиња“.

Имала је велики утицај на мужа који јој је допуштао политичку иницијативу. Народ је није волео због политичких амбиција, страног порекла и непотизма. Сматрајући да је мукотрпна изградња Смедерева њен хир, добила је надимак „проклета Јерина“. Тако је народ остао неосетљив на њене несреће: смрт сина Тодора, удају ћерке Маре за султана Мурата II и ослепљивање синова Стефана и Гргура. После Ђурђеове смрти престо је наследио њихов најмлађи син Лазар, који је био веома неправедан према мајци. Деспотица Јерина је у муци провела последње године живота. Можда је била злостављана, а постоји сумња да је на крају и отрована.

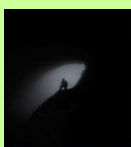
Припремила Ивана Арсић - проф. Српског језика и књижевности

Отпад стварају људи. Постоји више врста отпада: индустријски, пољопривредни и комунални. Комунални отпад стављамо у контејнере и одвозимо на депоније.

Ако нешто не учинимо Земља ће једног дана постати затрпана отпадом. Постаће једно пусто и тужно место.

Највећи део комуналног отпада код нас чини отпад из домаћинства, а уколико са њим поступамо одговорно отпад никада неће постати смеће. Постоји начин да се смањи количина отпада, очувају се природни ресурси и уштеди енергија потребна за израду нових производа. Неке врсте отпада могу да се прерађују и поново користе. Тај процес се зове рециклажа.

Рециклажа је издвајање материјала из отпада и његова поновна прерада у нове материјале.

Три стрелице у симболу за рециклажу означавају три фазе рециклаже: скупити, поново прерадити и поново употребити.

Да би се омогућио ток материје у систему управљања отпадом потребно је одвојено скупљати отпад.

Отпад се сортира на месту настанка и

одлаже у специјалне контејнере, они су различитих боја за посебне врсте отпада.

Жути за пластику, сиви за лименке и метал, плави за папир, зелени за стакло.

Пластични отпад је потребно одвојено сакупљати и рециклирати јер:

- Пластика се прави од необновљивих сировина (нафта, гас, угаљ).
- Време разградње пластике је дуго и износи од 100 до 1000 година.
- Процењује се да годишње од пластике страда 100000 морских птица, 100000 морских сисара, док се спаљивањем пластике стварају отровни гасови.
- И ако чини 8% укупне масе отпада из домаћинства, пластика чини 30% масе кућног отпада на депонији.
- Пластика се веома успешно може рециклирати.

Метални отпад је потребно одвојено сакупљати и рециклирати јер:

- Гвожђе, алуминијум, бакар, челик и други метали су посебно вредне врсте отпада јер спадају у необновљиве природне ресурсе.

- Већину метала је могуће прерадити.
- Отпадни бакар је веома тражена сировина.
- Старо гвожђе је квалитетна сировина за производњу челика.
- Рециклирањем 1 тоне алуминијума штеди се:
  - 8 тона боксита
  - 4 тона хемијских препарата
  - 14000 киловат-часова електричне енергије.

Папирни отпад је потребно одвојено сакупљати и рециклирати јер:

- Папир није смеће, већ драгоцену сировину.
- Рециклажом 1 тоне папира спасава се:
  - 2 тоне дрвета
  - 70000 литара воде
  - 3800 киловат-часова електричне енергије
  - а ствара се 15 пута мање отпадних вода него кад се папир прави из дрвене масе.

Стаклени отпад је потребно одвојено сакупљати и рециклирати јер:

- Стаклена амбалажа се може рециклирати и до 30 пута.
- Удео стакла у укупној маси отпада је око 10% .

Хвала што чувате нашу животну средину!

**Припремили
ученици IVе**

Загађивање и заштита воде

Вода је једно од најједноставнијих хемијских једињења, она је неопходан предуслов постојања живота на планети земљи. Живот је настао у води и у њој се развијао милијардама година. Поред многих сложених прилагођености на сувоzemне услове, на копну живот не може опстати на местима где нема макар и минималне количине воде.

Вода покрива око $\frac{3}{4}$ земљине површине, мора и океани заузимају око 71% површине земље, а копно 29%.

Изузетно велики значај воде за живе организме заснива се на њеним јединственим физичко-хемијским особинама .

Вода је идеалан медијум за живот јер:

- је обилна на већем делу површине земље
- је одличан растварач
- дозвољава високе концентрације молекула
- својом флуидношћу омогућава кретање организама

У хладној води лакше се растварају гасови, а у топлој чврсте материје. Протицањем површинских вода кроз земљиште у њих доспевају различите материје које оне даље носе у море. У процесу природног кружења воде многе загађујуће материје, које човек производи у оквиру својих активности, доспевају у природне воде. Основни извори загађивања природних вода су:

1. Градске отпадне воде,
2. Минерална ђубрива,
3. Органске и неорганске материје,
4. Минерали,
5. Радиоактивне материје ,
6. Топлота,

7. Киселе кише,
8. Депоније,
9. Саобраћај

Концентрисани загађивачи су:

Водени саобраћај (изливање нафте), људска насеља (детерцентима), индустријски центри (тешки метали), пољопривредни објекти (ђубрива и пестициди) .

Вода се у природи веома ретко налази у потпуно чистом стању. Током њеног природног кружења у њу доспевају гасови, разне минералне и радиоактивне материје, микроорганизми итд.

Код расутих загађивача отпадне воде се уносе у водене екосистеме неконцентрисано. Праћење расутог загађивања је прилично тешко. Индустријске отпадне воде садрже разне хемијске токсичне супстанце. Њихове количине и врста зависе од низа фактора, пре свега од природе индустријских процеса. Посебну категорију отпадних вода представљају комуналне отпадне воде. Најзначајнији извори тих вода су канализационе мреже урбаних центара.

Физичко и биолошко загађивање

Физичко:

Односи се првенствено на основних физичких својстава, која могу бити значајна за живот водених организама а и за човека који их користи.

- Термално
- Радиоактивно загађивање
- Бука и вибрације

Биолошко:

Присуство патогених микроорганизама у води

- Бактерије, вируси, протозое, гљиве, глисте, инсекти
- Узрочници разних болести доспевају у воду за пиће
- Болести: дизентерија, маларија, тифус, колера

Има више критеријума за одређивање квалитета вода. Физички показатељи служе за грубу процену квалитета воде. Помоћу ње се брзо и лако одређује квалитет. Хемијски показатељи су специфичнији и погоднији. Постоји велики број разних анализа које омогућавају сакупљање података о хемијским састојцима воде. Заштита вода од загађивања, као и унапређивање постојећег квалитета постиже се спречавањем уношења загађујућих материја у количинама које могу узроковати неповољне промене квалитета воде. Биолошки показатељи су стабилни показатељи да ли је загађење трајно или привремено. Жива бића разграђују материје, користе и тако пречишћавају водене екосистеме.

САМОПРЕЧИШЋАВАЊЕ
= АУТОПУРИФИКАЦИЈА

Међутим, овај процес је, ипак, ограничен!

Припремили ученици : Анђела Живановић, Анђела Живић, Фатима Ибро, Анастасија Перенић, Миљана Рашић Иф

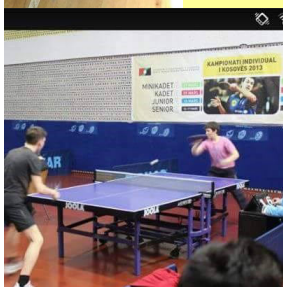

Женски одбојкашки тим :

1. место на општинском такмичењу
2. место на окружном такмичењу

Мушки одбојкашки тим:

2. место на општинском такмичењу

Филип Ађанчић 1. место на општинском и 3. место на окружном такмичењу у стоном тенису.

Стефан Перенић

FUDOKAN LIGA 2016. - 1. место; VI UNSU OPEN 2016. - три 1. места у три дисциплине (кате, кате екипно и борбе);

FUDOKAN LIGA 2017. - 1. место у другом колу; XII CHAMPION OF KRALJEVO - 1. место; ТРАДИЦИОНАЛНИ ВАСКРШЊИ КУП - 1. место.

Крос РТС-а

	Прво место	Друго место	Треће место
Први разред		Јовановић Немања Ie	Бојковић Анђрија Iф
Други разред			Ђорђевић Стефан IIф
Трећи и четврти разред		Карацић Лазар IIIп	Величковић Ђорђе IVф

	Прво место	Друго место	Треће место
Први разред	Симић Анђела Iп		Цветковић Јована Iп
Трећи и четврти разред	Недељковић Драгана IIIп	Максимовић Стефана IVп	Петковић Јелена IVе

Племетина	Дечаци	Девојнице
Прво место	Спасић Милош IIIе	Ракић Катарина IIе
Друго место	Шобот Живорад IIIе	Шобот Анђела Iе
Треће место	Аритонович Божидар IVе	Столић Тамара Iе

Стефан Ђорђевић 2. место на окружном такмичењу рецитатора

Сајам књига у Београду

Необично плаво - 10 радова наших ученика.

Матурска ескурзија

Сајам образовања

Ноћ под звездама

Пала је још једна ноћ у мноштву ноћи. Затрпана својим мислима, буквално се гушим у њима, одлазим до свог места.. Звезде. Једино што ме смирује.. Толико их има, на хиљаде, милионе и милијарде а само једна је била наша.

Ми смо је чували. Чували и за њу се борили до задњег даха. И ваљда смо успели у томе. Сада на овом свом месту седим сама а пре није било тако. Поред мене је седела особа која је заслужила то моје место, место у мом срцу.

Гледам звезде и чекам баш ту нашу звезду. Звезду која нас је обасјала и учинила срећним као никад у животу. А чекам и њега, ко зна да ли ће доћи. Наша прича је почела раније, много раније а тога нисмо били свесни. Сваким даном откривали смо више, себе давали више. Своја срца и душе и надали се да никада неће бити сломљени, разбијени на комадиће који се никада више не могу спојити у једну целину. Пролази поноћ, и даље чекам њега, чекам звезде, чекам нас.

Да ли је то он? Ухх, јесте. Олакшање. Ево га. Корача поносно и умерено. Погледао ме је, сео поред мене и чекао. Чекали смо заједно. Чекали ту нашу звезду. Препознаћемо је сигурно, јер то је била наша звезда. Била је посебна. Сијала је неким посебним сјајем. Легли смо, ставила сам главу на његове груди и слушала откуцаје његовог срца. Куцало је за мене. Ћутали смо и чекали. Нисмо знали шта да очекујемо.

Шта ће се десити, али све је било на звездама и све смо њима препустили. Цео наш живот смо препустили овој ноћи. Ноћи под звездама.

Јелена Ристић Шп

Мрак

Са сумраком увек долази и све оно чега се плашимо, све што нам је непознато. Зашто страх долази ноћу? Шта је, уосталом, страх? Осећај произведен негативним мислима? Стрепња од непознатог или 'пак итекако познатог? Страх у себи садржи дозу примаљивости, дозу уживања.

А страх од мрака? Ноћ је застрашујућа, мистична, магична. На нас остави некад утисак романтичне вечери под звездама, или осећај паничног страха изазваног свим оним што тама и сенке крију. Ноћ је време преиспитивања, враћања у прошлост, размишљањима о будућности. Ноћ је време непознатог.

Наше око није прилагођено недостатку светла, не воли мрак, не види јасно. А, ако не видимо јасно мозак шаље сигнале да нешто није у реду и да требамо бити на опрезу. А опрез ствара страх. Страх је ноћу већи, тежи, уз дозу ноћне тишине. Мрак и тишина распламсавају нашу машту и бум! Видимо ствари којих нема, поверујемо у немогуће. Сем, ако их има и ако је све могуће?

Дневни је страх производ свакодневних тегова. Нема непознатог, нема чудних привиђења, нема сенки, таме, тишине. Дању видимо јасно. Страх дању и страх ноћу нису исти. Свест и подсвест нису исто.

Какву то моћ има ноћ, па нас тера да поверујемо у непостојеће, у немогуће? Зашто је ноћ тако страшна? Зашто је ноћу зло јаче? Зашто ноћу нема доброг? Зашто се плашим мрака? Зашто постављам оволико питања? Хиљаду “зашто” а баш ниједно “зато” ...

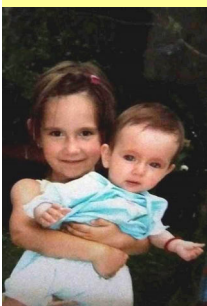
Аница Нешић IVe , Племетина

Сада је она међу анђелима

Бог је од почетка решио да узме особе које му одговарају. Особе које су превише добре да би биле са нама на овој планети, да би удисале ваздух и делиле добро и лоше са нама.

Бог је највиши, и њега прате анђели. Они су верни и одани и увек у близини. Али, зашто да не ... Људи па и Бог увек бирају најбоље за себе.

Мој живот, само што је почео, засени га црни облак, надви се над главом и донесе потоп. Бог са собом поведе још једног анђела! Примивши га к себи, додели му најближе место. Боже, да ли знаш колико ми она недостаје? Моја сестра, мој анђеоло. Да ли знаш да и даље памтим сваку секунду проведenu са њом и да ми у свакој наредној недостаје? Не, не знаш! И никада нећеш знати. Јер, ти је имаш. Ти је чуваш за себе, чуваш је много далеко од мене, миљама далеко, где се блажено смеје.

Шта бих рекла о њеном смеху? Увек је био на њеном лицу, тада и на мом. Сада? Шта бива сада? Само дуги хладни дани, тмурни, без иједне шарене боје и тренутка радости.

Моја жеља је да је на трен пољубим. Нада последња умире. Али, ја се не наддам, ја желим! Кажу да жеље успевају само када превише желиш, а ја желим више од свега. Желим, али и једно тражим. Тражим да ме никад не заборави, да запамти моје очи које сваки дан траже да је виде, да запамти моје руке које траже да је загрле. Тражим да

упамти моје осмехе који су били посвећени њој, само њој, њеним несташлацима у тренутку радости. Тражим да заборави сваку моју горку сузу коју сам пролила због ње, али биће их још.

Свака суза која кане, јако заболи. Свака суза срце слама. Сетим се, она ме чека, одозго, на неком узвишењу, знам да ме посматра и прати. Она мене види. Зашто ја њу не могу? Њене очи боје мора, неба, остале су ми у срцу. Увек када се њих сетим погледам у небо.

Некако се све те боје стопе у једно, подсети ме на њу и бар на тренутак ублаже бол у срцу, у души ... Како и где даље? Докле, да ли постоји даље? Ако постоји, зашто постоји? Даље је само бол. И сада га осећам. Осећам га увек када погледам у небо. Недостаје ми, много ми недостаје. Када бих могла небо загрлити, била бих најсрећнија.

Знам да нас спаја иста бол, иста туга. Везује нас иста крв, иста лица. Моја душа заспи, твоја небом лебди. Моја душа осећа немир, твоја смирује! Боже, где потонуше њене плаве очи? Где неста њихов сјај?

Хоћу да ти захвалим, хоћу, јер знам да је чуваш далеко од мене! Желела бих да је бар на тренутак дотакнем, пољубим, загрлим... Знам, жеље су једно, а стварност нешто друго. То ме боли, убија!

Сања Ђорђевић Шп

Реткости су непроцењиве

Људи су чудна појава, везе још чудније, а пријатељства чудесно чудна. Право пријатељство и јесте на неки начин веза, нераскидива веза сачињена од успомена и тренутака које је немогуће заборавити.

Пуно пута, размишљајући, запитам се како би било да те нема. С ким бих се, ако не са тобом шалила на онај наш начин, ко би са мном делио оне тренутке када је у мени "распад система". С ким бих се занела причајући и заборавила на време. С ким бих редовно каснила на поједине часове, а на неке се једноставно не бисмо ни појавиле. Ко би знао да ми је нешто и онда када кажем да ми није ништа. Ко то воли музику и филмове и машта о Италији и Француској колико и ми? Ко је то осим мене и тебе увек гладан и стално размишља о храни...

Са ким бих се толико слагала, као што се слажем са тобом? Ни са ким. Ето, то је одговор на сва ова питања. Ово што имам с тобом је толико посебно и ретко да се најискреније плашим да једног дана не нестане. Иако ништа не указује на то, сама помисао на тако нешто ме плаши. Понекад, замрзим што ми је толико стало до тебе, јер кад човек изгуби некога до кога му је много стало, онда дође у тешко психичко стање из којег се врло тешко врати у нормалу. А и кад се врати, ипак осећа да један делић њега недостаје. Ја и ти то јако добро знамо. Драго ми је што те познајем, што ме познајеш. Знаш, волиш да читаш цитате нашег "шапача", исто колико и ја. Знаш, неке ствари не морам ни да ти објашњавам, јер ти већ из мог погледа разумеш о чему се ради. Не морам да ти тражим загрљај када ми је потребан, јер ти сама осетиш тренутак када си ми потребна. Не одлазиш кад ти кажем да ме пустиш, него будеш досадна док не попустим и док не започнемо разговор. Кад год нам падне на памет некад лудост из маште претворимо је у реалност. А кад је тешко и кад је криза ту су "Принцепа" колачи и "Милка" и "Галеб" чоколаде. И сати разговора који углавном почињу сузама, а

заврше се осмесима. Не нервираш ме често, десило се неколико пута само. Али нема везе. Јер да те нисам упознала ја не бих имала са ким да нервирам друге.

Иако знам да знаш све што је речено, али и оно што није, завршићу причу са цитатом нашег "шапача магије": "На пример, има тих особа које су рођене да нам дају корисне савете, помажу када паднемо у кризу, несегично нас подржавају и мотивишу за даље. На пример, ти си једна од њих. Једна, незамењива."

Анђела Лазих Шп

Ако ме се икад сетиш

Ако ме се икад сетиш, заћути,
не изговарај моје име.

Покушај да ме заборавиш,
не причај ни другарицама о мени више.

Ћути, пусти да олује и кише
избришу сваки мој траг,
да ме у теби нема више.

Ако ме се икада сетиш,
зажмури и закорачај у свет нови.

Избриши сећања да не муче те,
јер ја, не заслужујем те.

И кад ме у теби не буде више
бићу задовољан и бескрајно тужан.
Знаћу да си своју срећу пронашла,
а ја своју тугу нећу моћи да избришем.

И знај да још увек волим те,
онако како сам те одувек волео,
а лош сам према теби био.
Нажалост, касно сам то схватио.

Предраг Грујић Ше, Плементина

Да ли срећу вреди чекати

Осврнемо се често пута на свом путовању кроз просторе свога живота. Застанемо на станици када туга и сета нађу своје место и запитамо се где нам је место у бесконачном свемиру? Свесни да време пише своје приче, нађемо се на раскрсници својих одлука и вагамо између доброг и лошег, те зато, врло често због осећаја и правила, због околине и људи мењамо своје одлуке. Да ли је исправно, имамо ли права и обавезу да се стопимо у једноличност света који нам намеће правила, а која се разликују од онога што стварно и искрено желимо? Живот је сурова, стрма стаза са које често клизнемо, јер наше одлуке имају последице, разорно дејство које осећамо сваким атомом свога бића. Али у данима када смо задовољни, срећни, то се види у блиставом осмеху којим пленимо околину, осећа се у простору осликаном бојама, осећа се у лакоћи са којом нам ништа није тешко и осећамо да нам је било шта наметнуто, па и да јесте тако.

Срећни се препознају, погледом причају, осмесима и ведрином се везују, срећни су магнет за приче које су мало другачије од свих осталих. Истина је ту близу нас, на улици, иза сваког ћошка, на метар од мало другачијих погледа на ствари. У ствари срећа је у нама, као и несрећа, а питате се зашто је то тако? Звуче ли вам познато речи оптимизам, песимизам? Управо је то понекад срж целе приче коју живимо, јер смо тако изабрали. Зато је то тако препознатљиво, сви срећни, срећни су на свој начин, без много прича, задовољни малим стварима, а несрећнима ни богатство није довољно. Често размишљам о томе и схватила сам да сами, као на почетку приче, обликујемо

живот којим живимо, вајамо својим одлукама истанчани осећај за љубав, пријатеље и случајне пролазнике. Освајамо и покушавамо да се издвојимо из масе, која као вртлог вуче свом дну свакога ко није спреман да се несреће одрекне и никад јој се више не врати.

Маја Велић Шф

Заборављени

Куда иду заборављени,
да ли нас још увек памте,
или су као и ми
пожелели да крену даље?

Куда иду остављени,
или смо то заправо ми,
ми који кријемо бол
и одраз заборављених у оку свом?

Видиш, преживиш бродолом,
насмејеш се.

А они остају заборављени
и далеко од твоје среће.

Нечујно шетају твојом улицом
да те на трен осете,
али су заборављени
заборавили да су слике из прошлости
те које прете.

И не знају, а не знам ни ја.
можда сам заборављена,
а не бих то хтела.

Зар вреди трошити речи на заборављене?

А и ако смо и ми заборављени,
зашто они још увек не бледе?

Заборављени ми, заборављени они,
а сате до сусрета свако од нас броји.
И додир у пролазу који заголица душу,
И од тврђаве заборава направи рушевину.

Далеко ноћима одлазимо,
своје заборављене да потражимо.
Да их нађемо и загрлимо.
И никада, никада не пустимо.

Проклети да су наши заборављени,
сећамо их се, сећамо.
Мисли премећемо, док својим сенкама
њима мира не дамо.

И док се тужно, бедно и очајно надамо једни
другима,
заборављамо да време никог не чека.

Нека ме мој заборављени
онда заувек заборави,
ја нисам та која ће заборавом
душу и срце да очисти.

Катарина Митић Шф

У скривеном кутку мојих мисли

Љубав и пријатељство су нешто што је присутно у свачијем животу. Док човек живи, он осећа потребу да воли и буде вољен, да има пријатеља са којим може све да дели, јер без љубави и пријатељства његов би живот

био празан и потпуно безвредан.

Љубав је једина ствар на свету коју не треба објашњавати нити тражити разлоге за њено постојање. Она се једноставно деси, промени човека, испуни његов живот и учини га бољим. И пријатељство је љубав. Ако си некоме потребан, ако ти не замере ништа што кажеш или учиниш и ако му све твоје постаје важно, знај да те воли и да жели бити твој пријатељ. Ако човек жели да има пријатеља он мора да га воли и да верује у њега, јер без љубави и поверења нема искреног пријатељства. Једини начин да неко има пријатеље јесте да и сам буде неком пријатељ. Пријатељство зависи искључиво од нас самих, јер свако за пријатеља бира особу најсличнију себи, онога који воли исте ствари и исто размишља. У правом искреном пријатељству нема зависти и љубоморе, осећања која изазивају бол у срцу и велики немир у души. Пријатељска љубав је несебична, узајамна и никад не престаје, јер пријатељ је неко ко те разуме и воли те таквог какав јеси. Он своју љубав носи дубоко у себи и не дозвољава никоме да је угрози. Многи људи пролазе кроз живот обичног човека, али само прави пријатељи остављају траг у његовом срцу. Искрено пријатељство је јаче од свега. Оно је чврсто и неуништиво.

Љубав и пријатељство побеђују све, а човек који има пријатеље које воли и који му љубав узвраћају, осећа се лепо, срећно и задовољно. Имати пријатеља најлепша је ствар на свету, јер љубав и пријатељство чине чуда. Они човеку дају крила и покрећу га. Без љубави и пријатељства живот не би имао никаквог смисла.

Јована Ђорђевић IVп

С тобом, о теби

Не можеш да кажеш, али осетиш.

Не можеш да опишеш, али ипак напишеш.

А кад желиш да викнеш,

Тада прећутиш.

Не, није ме страх да ти кажем баш све,

чак ме није ни стид од тебе.

Али ипак не могу, јер кренем

а онда се спотакнем о понос, па станем.

Имала бих доста тога да причам, а ћутим,
иако унутар мене све прича, ја се још увек
браним.

И док се твојим топлим погледом храним,
још увек скривам све,
и одговарам ти погледом љутим.

Дуго се борих, али не изборих.

Полако губим рат,
савладава ме сила у мени, али није ме страх
јер то сам ја.

Изговарам све, али не препознајем себе.

Срећом, брзо се пронађох ту, иако сам у
хаосу,
твоје очи говоре све,
зато ништа не мораш, само ћути.

Ћути, не говори ништа,

јер не знам да ли ишта

може да поквари овај тренутак.

Зато боље ћути, ћути о нама,
тишина коначно не боли, кад у овоме нисам
сама.

Зато се и не труди да ишта схватиш,
знам да знаш све што сам рекла,

и оно сто нисам.

Сада ћу зато да ћутим,
па хајде, хајде да чујем тебе.

Милица Живић Шф

Светој земљи

Још осећа се траг јуначке крви,
ал' косовско тло од душмана сада врви.
Тек по неки божур још увек цвета,
недостају деци безбрижна и слободна лета.

Има нас још овде, на Косову колико толико.
Ал' ако наставе да одлазе неће остати готово
нико.

Из страха, човек машта да је негде другде
боље
па напушта оно своје.

Људи у оделима на власти причају бајке и
приче,
а сваког дана чујем неки од њих се Косова
одриче.

Сви се они као труде и сви они као нешто
раде,
а народ на Космету у њих полаже наде.

Сви на Косову живе за дан када ће коначно
повратити
оно своје, Милошево, Лазарево, моје и твоје.
Када ћемо
га коначно повратити, то још нико не зна, ал
кажу да се
једном свакоме врати оно што му припада.

Можда не сад. Можда не ни за годину, десет,
педесет.

Али доћи ће дан када ће се Косовцима
остварити сан.

Анђела Лазич Шп

Човек пева после рата, Душан Васиљев

Најкраћа и најтужнија песма на свету о рату, о болу, мукама и сузама. Бол ретко боли када је туђ. Рат може да вас не боли када ви нисте ти који губе. У сваком рату људи губе мир, спокојство и душу. Никада нема победника. Данас ми је опет речено оно што знам и сама одавно. Да ми је ово први последњи живот на Земљи. Па добро, није да нисам свесна тога већ дуже време. Ту сам од самог почетка. Осећам онај лепет крила кад смо због ратова гинули и душевно падали, причали су ми о свим бесмисленим ратовима. Осећам јаук и сузе. Памтим неке пределе које нисам видела. Препознајем нека лица на улици. Препознајем неке душе које су се тражиле са мном кроз вртлоге времена. Неке душе су ме ако ништа друго барем препознале, препознала сам и ја њих. Гнушам се рата. Гнушам се тужне песме која једино остаје да се певуша с болом. Легије убијених душа тумарају око нас... Никада се неће пронаћи и остаће ту, у простору и времену. Сами. Очајни. Бесни. Преплашени. Бесмислено убијени у сваком смислу. Ко је надокнадио те изгубљене животе? Ко им је излечио душу? О крицима и лепету крила и даље не желим ни да причам. И онда, ко смо ми у ствари? Људи? Не. Како ми то погледамо у себе кад тамо кријемо све те маске и улоге које смо мењали кроз векове? Како друге да погледамо и упознамо? Да ли схватате да је сваки наш корак корак по нечијем гробу? Што је најстрашније, у сваком тренутку се сударамо са неким будућим ја који дели простор са нама, али не и димензију. Плашим се да још нисте спремни за све што бих вам рекла, а речи ми понестају. Ви ми реците, колико људи је као победник изашло из било ког рата са орденом, изгубљеном душом, парчем туђе земље и хлеба? Реците ми шта је за вас победа, а шта пораз? Колико људи је остало без воље и снова? Колико од њих има само кржаве руке и ноге до колена? Реците ми,

колико њих пева од среће, а колико њих вапи за изгубљеним животом? Не знам да ли долази задње време... Не знам ни шта ће то. Као да постоји предње време. Знам само да сам ја последњи пут дошла да пробам да упалим светло у вашим главама, барем две три свећице, па ви после правите пожар. За све бесмислене ратове. За све бесмислено убијене. Нико нема право да вам крила ломе. Нико нема право да вас убије из своје користи. Хвала свакоме ко ме разуме. Ови што не схватају њихов пропуст. Неће бити следећег живота да то надокнаде. Мени је ово последње слетање на земљу. Ја на следећој станици излазим.

Милица Спасић Шћ

Истина боли, лаж још више

Сви смо ми на својој кожи осетили истину, сурову и тешку, а и лажи. Ипак, постоји неки закон да лажи, колико год добро смишљене биле, увек пропадне и истина се кад-тад сазна, тако да безброј пута изговорена лаж не може никада постати истина. Пуно се пута у животу запитам да ли је боље да слажем некога и на тај начин тренутно смирим ситуацију и заташкам ствари, иако знам да ће се кад-тад сазнати истина, али једноставно мислим да није прави тренутак за то. Нажалост, када истина изађе на видело, тренутак буде много гори.

Временом сам увидела да је боље рећи

истину, ма колико она сурова била, свакако ће мање болети и моћиће на време да се реагује, у зависности од ситуације, и увек се испостави да је то боље него да се живи у заблуди. Ипак, свесна сам тога да на свету има много више лажи и зато је цео свет нестабилан.

Свакодневно слушамо о младим људима који се препуштају пороцима и струји која води у понор. Самохрана мајка је до скоро живела са двадесетпетогодишњим сином који је само један од многих који су себи упропастили живот. Почео је још у средњој школи да користи цигарете и лаке дроге. Како временом није имао новца да приушти све веће и веће дозе задирао је све дубље у таму. Пут га је довео у ситуацију да манипулише, краде, злоупотребљава, чак и сопствену мајку, која је увек желела да ситуацију сагледа из неког другог угла или можда да зажмури и прогута болну истину. Године су пролазиле, а стање у њиховој породици је било све горе. Мајка је све више пропадала због несреће свог сина. Једног јутра, у комшилук је стигла страшна вест. Младић је страдао у обрачуну са полицијом приликом пљачке златаре. Туга јадне мајке није могла бити већа. Размишљала сам да ли би исход био другачији да је сазнала на време, да ли би истина спречила ову несрећу. За овај несрећни догађај кривим све нас који смо знали, а крили од почетка, када је све ово могло да се спречи и лечи.

Научила сам да чак и штетна истина вреди више од корисне лажи и да се све може купити осим поверења и љубави које можемо стећи једино искреношћу, највећом људском врлином.

Јелена Петковић IVe

The importance of friendship

Men is not born to live alone. Life is easier and prettier when we have somebody to share our secrets and problems with.

We all sometimes ask ourselves what does friendship mean to people? Is it just a word or something more important for our well being ? The answer to this question people usually get through the life.

In my opinion a true friend is a person who is honest, who loves you in spite of your faults, supports you, and always is there for you. I think that friendship is more than just a word.

I believe that true friend is the one who stay with us in bad situations, and help us when we are sad. Because everything is easier with friends help. Sometimes that can be a small thing like playing or writing homework, but as we grow that things become bigger and more important.

I have many friends. Some of them I met at primary school and we are not close but I am very happy to see them from time to time and to bring up memories on old days. There is one special friend in my life, my best friend. I met her ten years ago and from a first moment I saw her , I knew that she `ll be always there for me. She is funny, sensitive and has many other qualities. We understand each other very well. Sometimes we don` t need words. Sometimes she understand my feelings better than I do. I know that I can trust her always and about everything.

Today it is very hard to find true friend who will love and appreciate you, and I am very happy that I `m the lucky one who found that kind of friend.

Фатима Ибро и Анђела Живановић Iф

VETERNIK

I watch toward sky
 As on snow I lie
 On our beautiful hill nearby.

The sky is lovely blue
 And the snow is crystal white
 The perfect day to be bright.

Down the hill rolls the sleigh
 And busy truck drivers on the roadway
 But I imagine it as a beautiful ballet.

Our hill split in two
 That is why our looks are blue
 I wonder will it ever be the same
 Will they stop this stupid game?

Стефан Грујић Пф

TELL ME,TELL

Tell me,tell
 How should I call you
 Tell me, which
 Name I should give you –
 Will I my "pride"
 Or my "strength" veneer,
 Or will I "treasure"
 Or "my little deer",
 Will I "soul"
 Or "my dear"-
 Tell me which
 Name I should give you!
 Each of these is a sweet
 And beautiful name
 With which a Serb
 His gold will nickname;
 But I would spend
 One entire life
 Searching for a beautier,
 Prouder and sweeter,
 Dearer name,
 By the world unheard
 To call by it
 My flower yet furred.

J.J. Zmaj

Матуранти

Генерација у школи која ће да се памти,
несташни и лењи економски матуранти.
Добре су шале увек знали,
противпожарни апарат како се пали.
На питање о градиву не би ништа рекли,
велко су знање у кафићу стекли.
Разредна им душа права,
од проблема их увек спасава.
Матуранте економске школе,
сви професори највише воле.
За њих је учење дангуба,
све мангуп до мангупа.

Марко Стојковић IV Φ

